

В романе уже заметно стремление автора к созданию психологического портрета героев, их внутренних переживаний и чувств. Именно в этом произведении были заложены основы психологического реализма, который впоследствии будет широко раскрыт в «Герое нашего времени».

И. Чистова, в отличие от Г. Москвина, считает, что причина незаконченности романа «Княгиня Лиговская» в соединении двух различных повествовательных традиций – гоголевской и пушкинской, так как Лермонтов создавал свой собственный стиль, опираясь на опыт других известных в то время писателей [5, 442].

Результатом творческих поисков Лермонтова стал роман «Герой нашего времени». В нём писатель создаёт психологический портрет человека того времени, нисколько не оправдывая пороков героя, а наоборот, давая возможность читателю самостоятельно составить мнение о нём.

Роман состоит из отдельных, но объединённых идейно, повестей. Каждая повесть – это история из жизни главного героя Григория Печорина, которого мы уже встречали в «Княгине Лиговской». Эти истории позволяют читателю разносторонне посмотреть на Печорина и впоследствии сложить целостный психологический портрет.

Романтическая традиция подвергается стилистическим изменениям. Так, например, Лермонтов часто прибегает к иронии (романтический образ Грушницкого в повестях «Княжна Мери» и «Тамань»). Так же, романтические описания сменились простыми лаконичными рассказами с «аналитической точностью изображения чувств».

Последние прозаические произведения Лермонтова, неоконченное «Штосс» и очерк «Кавказец», так же представляют интерес для литературоведов. Оба произведения, отличаются от предыдущих романов писателя как в жанровом, так и в поэтическом отношении.

Таким образом, неоконченные прозаические произведения Лермонтова являются ничем иным, как литературным поиском писателя и находят свою идейную реализацию в его вершинном романе «Герой нашего времени». В последних же произведениях были намечены новые литературные цели, но их незавершенность затрудняет окончательное определение идейно-художественного замысла.

Список использованной литературы

1. Лермонтов М. Ю. Сочинения в двух томах. Том второй / Сост. и комм. И.С. Чистовой. Москва : Правда, 1990. 704 с.
2. Москвин Г. В. Запрос любви (источник и энергия прозы М.Ю. Лермонтова). *Вестник Московского университета. Серия 9: Филология*. 2002. № 2. С. 57–69.
3. Москвин Г. В. Эволюция прозы Лермонтова (от Веры Лиговской к княжне Мери) // *Вестник Московского государственного областного университета. Серия: Русская филология*. 2018. № 4. С. 124–134.
4. Томашевский Б. Проза Лермонтова и западно-европейская литературная традиция // М. Ю. Лермонтов / АН СССР. Ин-т рус. лит. (Пушкин. Дом). Москва : Изд-во АН СССР, 1941. Кн. I. С. 469–516. (Лит. наследство; Т. 43/44).
5. Чистова И. С. Проза Лермонтова. Лермонтов М. Ю. Собрание сочинений : В 4 т. / редкол.: В.А. Мануйлов (отв. ред.) и др.. 2-е изд., испр. и доп. Т. 4. Проза. Письма Ленинград : Наука, 1981. С. 435–448.

Науковий керівник: д. ф. н., проф. Киченко О.С.

Павлова А. О.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ПРИЙОМ АВТОМАТИЧНОГО ПИСЬМА ЯК ОСНОВА ТВОРЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХХ ст.

Кожен видатний творець, письменник, поет – це нова ера відкриттів, переживань і вражень, здатних здійснити переворот у світі людської свідомості та мистецтва. Один із значущих поворотів у мистецтві художнього слова мав місце у першій половині ХХ ст. і був пов'язаний із здобутками сюрреалізму та іменами Андре Бретона, Луї Арагона та Філіппа

Супо. 1920 рік знаменувався виходом книги «Магнітні поля» з основною ідеєю вивільнення людської думки з-під контролю розуму, що надавало можливість для прояву чистого психічного автоматизму думки і слова. Така форма людських творчих видінь, що раптово виринала з глибин людської підсвідомості і стояла поза будь-якою упередженістю, отримала назву «автоматичне письмо». На думку А. Бретона, нова епоха в літературі мала б зображати потаємні бажання через спонтанні осяяння в усному чи писемному мовленні [1].

Безпосередньою метою сюрреалістів було відділення духовного від матеріального, вивільнення духу, його свобода. Задля досягнення вищого духовного пізнання, сюрреалісти намагаються дістатися глибин підсвідомості різними способами. Алкоголь, наркотики, голод, гіпноз призводили до неконтрольованого написання текстів та вираження власних переживань [1]. Окрім цього індивід має бути особою з тонкою духовною організацією. Як зазначив російський художник і письменник М. К. Реріх, така людина буде здатна розрізняти своїм духовним слухом найтонші вібрації космосу. До того ж, індивід може перебувати у трансі. Відкидаючи закони логіки, якими користувались позитивісти, письменники нової епохи вірили в могутність мрій і снів, керувалися ірраціоналізмом.

Сюрреалістичний «автоматизм» був стимульований психоаналізом З. Фрейда. Цей метод був розроблений для діагностики пацієнтів. На думку З. Фрейда, світ необхідно відчувати інтуїтивно, звільнивши свій розум від страхів, що можуть перешкоджати його чуттєвому осягненню. Тому слово, яке випереджає думку, таїть в собі найпотаємніші бажання та найчистіші умисли. В ідеалі будь-який текст, створений таким чином, не виправляється, хоча сюрреалісти нехтували цим правилом, використовуючи автоматично написаний текст тільки як основу для подальшої роботи [4].

Варто зазначити, що використовуючи такий спосіб написання, можна досягти створення нових слів на основі давно згадуваних, існуючих речей. Наприклад, український письменник Ігор Костецький вважається творцем неологізмів, які він винайшов застосовуючи «автоматичне письмо» у процесі творчості. Так, слово «камбрбум» може виконувати роль семантичного осердя, для наповнення певним смислом в оповіданні «Божественна лжа». Такий неологізм Костецького можна цілком замінити словом «нісенітниця», виходячи з конкретного контексту [3]. Таким чином, на початку 30-х років ХХ ст. на підґрунті автоматичного письма була створена концепція сюрреалістичного образу. Важливо пам'ятати, що такий образ несе абсолютно довільний характер, евристичний потенціал в активізації творчого мислення, вражаючи своєю сенсаційністю [2].

Список використаної літератури

1. Андре Бретон: крок за кроком до сюрреалізму / Про живопис, кіно, літературу. 2019. URL: <https://www.pustoproject.com/literatura/andre-breton-krok-za-krokom-do-surrealizmu-2>.
2. Біла А. Дискурс «народного сюрреалізму» в українській ліриці 1960-70-х рр. Слово і час. 2007. (4). С. 53–56.
3. Сюрреалістичні елементи в сюжетно-композиційній структурі творів Ігоря Костецького. Українська література в загальноосвітній школі. 2012. № 1. С. 35–37.
4. Игры сюрреалистов. URL: <https://arzamas.academy/mag/704-surrealism>.

Науковий керівник: к. ф. н., доцент Богданова І.В.

Пітерська О. В.

Полтавський національний педагогічний університет ім. В.Г. Короленка

МОТИВ МИТТЄВОГО ЗБАГАЧЕННЯ В РОМАНІ ЕЛЕАНОР ПОРТЕР «О, ГРОШІ! ГРОШІ!»

Сучасне літературознавство визнає багатозначність поняття «мотив», оскільки його властивості поширюються та оновлюються в процесі пізнання, контекстуального осмислення художнього твору. Т. В. Кушнірова зазначає: «У сучасному літературознавстві межі поняття «мотив» чітко не окреслені, що знайшло відбиток у літературознавчих словниках та